

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um atvinnuleysistryggingar nr. 54/2006 með síðari breytingum (skilvirkari framkvæmd).

Frá félags- og barnamálaráðherra.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 9. gr. laganna:

- a. Orðin „vottorð fyrrverandi vinnuveitanda“ í 1. mgr. falla brott.
- b. Á eftir orðinu „Fangelsismálastofnun“ í 4. mgr. kemur: lögregla.

2. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 1. mgr. 13. gr. laganna:

- a. Á eftir orðunum „er búsettur“ í c-lið kemur: með skráð lögheimili.
- b. Á eftir orðunum „fyrrverandi vinnuveitanda“ í f-lið kemur: þegar það á við.

3. gr.

16. gr. laganna orðast svo, ásamt fyrirsögn:

Upplýsingar í tengslum við umsókn um atvinnuleysisbætur

Þegar launamaður, sbr. a-lið 3. gr., sækir um atvinnuleysisbætur skal hann tilgreina starfstíma sinn hjá vinnuveitanda á ávinnslutímabili skv. 15. gr. sem og starfshlutfall. Enn fremur skal hann tilgreina ástæður þess að hann hætti störfum hjá vinnuveitanda, hvort hann hafi tekið út orlof sitt við slit á ráðningarsamningi og hvernig greiðslum vegna starfsloka hafi verið háttað. Vinnumálastofnun er heimilt að óska eftir vottorði frá fyrrverandi vinnuveitanda til að staðreyna þær upplýsingar sem fram koma í umsókn um atvinnuleysisbætur.

Vinnumálastofnun er heimilt að óska eftir frekari upplýsingum frá skattyfirvöldum til að staðreyna þær upplýsingar er fram koma í umsókn eða vottorði skv. 1. mgr. Þegar staðreyna skal starfshlutfall hins tryggða skal Vinnumálastofnun meðal annars líta til þess hvort laun hins tryggða hafi verið í samræmi við tilgreint starfshlutfall á ávinnslutímabilinu og skal þá miða við ákvæði gildandi kjarasamnings í viðkomandi starfsgrein á því svæði þar sem hinn tryggði starfaði. Þegar um er að ræða launamann sem starfar hjá eigin félagi, svo sem einkahlutafélagi eða samlagsfélagi, skal miða við reglur ríkisskattstjóra, um reiknað endurgjald í viðkomandi starfsgrein.

4. gr.

Á eftir orðunum „er búsettur“ í c-lið 1. mgr. 18. gr. laganna kemur: með skráð lögheimili.

5. gr.

Orðið „vísitandi“ fellur brott í 4. másl. 4. mgr. 57. gr.

6. gr.

Á eftir orðunum „sbr. þó 4. mgr.“ í 1. mgr. 59. gr. laganna kemur: og 59. gr. a.

7. gr.

Á eftir 59. gr. laganna kemur ný grein, 59. gr. a, ásamt fyrirsögn, svohljóðandi:

Látið hjá líða að tilkynna um vinnu samliða atvinnuleysisbótum.

Sá sem hefur verið skráður án atvinnu hjá Vinnumálastofnun í 30 daga eða lengur og verður uppvís að því að starfa á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögum þessum án þess að hafa tilkynnt Vinnumálastofnun um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. eða að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. skal ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrr en hann hefur starfað a.m.k. 6 mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur. Skal honum jafnframt verða gert að endurgreiða ofgreiddar atvinnuleysisbætur skv. 39. gr.

8. gr.

2. málsl. 1. mgr. 60. gr. laganna fellur brott.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta var samið í félagsmálaráðuneytinu og felur það í sér breytingar á lögum nr. 54/2006, um atvinnuleysistryggingar, með síðari breytingum, sem þykja nauðsynlegar og brýnar. Frumvarpið var samið í samráði við Alþýðusamband Íslands, Bandalag háskólamanna, BSRB, fjármála- og efnahagsráðuneytið, Samband íslenskra sveitarfélaga, Samtök atvinnulífsins og Vinnumálastofnun.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Gildandi lög um atvinnuleysistryggingar tóku gildi árið 2006. Síðan þá hafa orðið nokkrar breytingar á innlendum vinnumarkaði en meðal annars í ljósi þess stendur til að lögin verði endurskoðuð í heild sinni í samráði við samtök aðila vinnumarkaðarins. Þær breytingar sem mælt er fyrir um í frumvarpinu eru hins vegar þess efnis að ekki þykir rétt að bíða með þær þar til slíkri heildarendurskoðun lýkur. Um er að ræða breytingar sem þykja brýnar og nauðsynlegar með það að markmiði að lögin verði skýrari og framkvæmd þeirra skilvirkari en nú er.

Þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpi þessu þykja jafnframt nauðsynlegar til að bregðast við dómi Héraðsdóms Reykjavíkur frá 15. mars 2016, í máli nr. E 2547/2015, en í þeim dómi reyndi á túlkun 60. gr. gildandi laga þar sem kveðið er á um viðurlög í þeim tilvikum þegar atvinnuleysisbóta er aflað með sviksamlegum hætti. Auk þess er í frumvarpinu brugðist við úrskurði úrskurðarnefndar velferðarmála frá 22. júní 2017, í máli nr. 173/2017, en þar komst úrskurðarnefndin að þeirri niðurstöðu að Vinnumálastofnun væri ekki heimilt, samkvæmt gildandi lögum, að taka mið af því hvar umsækjandi um atvinnuleysisbætur væri með skráð lögheimili, við mat á því hvort almenn skilyrði fyrir atvinnuleysistryggingum væru

uppfyllt en skv. c-lið 1. mgr. 13. gr. laganna er einungis gert að skilyrði að umsækjandi sé búsettur og staddur hér á landi. Þessi túlkun á skilyrðum c-liðar 1. mgr. 13. gr. laganna varðandi launamenn í skilningi laganna, sbr. einnig c-lið 1. mgr. 18. gr. laganna varðandi sjálfstætt starfandi einstaklinga, hefur leitt til þess að Vinnumálastofnun hefur borið að greiða atvinnuleitanda atvinnuleysisbætur þrátt fyrir að viðkomandi hafi skráð lögheimili sitt erlendis. Þá er í frumvarpinu brugðist við ábendingu umboðsmanns Alþingis varðandi misræmi á milli orðalags 57. gr. og 59. gr. laganna.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lagt til að bætt verði við almenn skilyrði fyrir atvinnuleysistryggingum að umsækjandi sé með skráð lögheimili á Íslandi, bæði þegar umsækjandi er launamaður og sjálfstætt starfandi einstaklingur í skilningi laganna. Með þessari breytingu er brugðist við úrskurði úrskurðarnefndar velferðarmála frá 22. júní 2017 í máli nr. 173/2017 þar sem úrskurðarnefndin felldi úr gildi ákvörðun Vinnumálastofnunar um að synja einstaklingi, sem var með skráð lögheimil í erlendu ríki, um greiðslu atvinnuleysisbóta. Að mati úrskurðarnefndarinnar bar Vinnumálastofnun að meta búsetu umsækjanda óháð opinberri skráningu á lögheimili hans enda hefði stofnunin ekki heimildir til annars samkvæmt gildandi lögum um atvinnuleysistryggingar. Þá hefur framkvæmd laganna sýnt að oft reynist Vinnumálastofnun erfitt að afla gagna og staðreyna hvar aðili sé í raun búsettur og staddur þegar hann sækir um atvinnuleysisbætur hér á landi. Til að bregðast við þessu er lagt til að það verði gert að almennu skilyrði fyrir atvinnuleysistryggingum að umsækjandi, hvort sem hann er launamaður eða sjálfstætt starfandi einstaklingur í skilningi laganna, sé með skráð lögheimili á Íslandi í samræmi við lög nr. 80/2018, um lögheimili og aðsetur.

Með frumvarpinu er lagt til að dregið verði úr vægi vottorða vinnuveitenda í tilviki umsókna launamanna um atvinnuleysistryggingar. Samkvæmt gildandi lögum ber launamanni að skila inn vottorði vinnuveitanda til Vinnumálastofnunar þegar hann sækir um atvinnuleysisbætur. Í vottorðinu ber að tilgreina starfstíma aðila á ávinnslutímabili ásamt starfshlutfalli sem og ástæður þess að aðili hætti störfum, hvort hann hafi tekið út orlof sitt við slit á ráðningasamningi og hvernig greiðslum vegna starfsloka hafi verið háttáð. Til að flýta fyrir afgreiðslu umsókna er lagt til að afnumin verði skylda launamanns að skila inn vottorði vinnuveitanda um þessi atriði. Þess í stað er lagt til að launamanni beri að geta þessara atriða sjálfur þegar hann sækir um atvinnuleysisbætur hjá stofnuninni. Jafnframt er gert ráð fyrir að Vinnumálastofnun geti óskað eftir vottorði vinnuveitanda telji hún þörf á því að staðreyna þær upplýsingar sem fram koma í umsókn launamanns um atvinnuleysistryggingar.

Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á viðurlagakafli laganna í ljósi dóms héraðsdóms Reykjavíkur frá 15. mars 2016, í máli nr. E-2547/2015. Í málinu reyndi á túlkun 60. gr. laga um atvinnuleysistryggingar þar sem kveðið er á um viðurlög við því þegar atvinnuleysisbóta er aflað með sviksamlegum hætti. Í málinu var deilt um hvort Vinnumálastofnun bæri að sanna að tryggður aðili hefði vísitandi starfað á innlendum vinnumarkaði á meðan hann fékk greiddar atvinnuleysisbætur á grundvelli 2. málsl. ákvæðisins áður en stofnunin tæki ákvörðun um viðurlög á grundvelli þess. Samkvæmt dómi héraðsdóms Reykjavíkur er Vinnumálastofnun ekki heimilt að beita viðurlögum á grundvelli 60. gr. laga um atvinnuleysistryggingar nema stofnunin geti sannað að einstaklingur hafi vísitandi fengið greiddar atvinnuleysisbætur á sama tíma og hann starfaði á innlendum vinnumarkaði.

Til að bregðast við fyrrnefndum dómi héraðsdóms Reykjavíkur er lagt til að bætt verði við lögum nýju ákvæði, 59. gr. a, þar sem kveðið verði sérstaklega á um viðurlög við þeim brotum

sem 2. másl. 60. gr. gildandi laga hefur hingað til mælt fyrir um. Lagt er til að í þessu nýja ákvæði verði skýrt kveðið á um hvaða viðurlög eigi við þegar tryggður aðili hefur verið skráður án atvinnu hjá Vinnumálastofnun í 30 daga eða lengur og verður uppvís að því að starfa á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum án þess að hafa tilkynnt Vinnumálastofnun um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. laganna eða að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. laganna. Í ákvæðinu er tekið fram að hinn tryggði skuli, vegna slíkra brota, ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrr en hann hefur starfað a.m.k. 6 mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur.

Þá er lagt til að brugðist verði við ábendingum umboðsmanns Alþingis varðandi misræmi á milli orðalags 57. gr. og 59. gr. laganna með því að fella brott orðið vísvitandi úr 4. mgr. 57. gr. laganna.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Ráðuneytið telur þær breytingar á lögum um atvinnuleysistryggingar sem frumvarp þetta gerir ráð fyrir ekki gefa tilefni til sérstaks mats á samræmi við ákvæði stjórnarskrár eða alþjóðlegar skuldbindingar.

5. Samráð.

Frumvarp þetta var samið í félagsmálaráðuneytinu í samráði við Alþýðusamband Íslands, Bandalag háskólamanna, BSRB, fjármála- og efnahagsráðuneytið, Samband íslenskra sveitarfélaga, Samtök atvinnulífsins og Vinnumálastofnun.

Þann 3. mars 2020 voru drög að frumvarpinu kynnt í opnu umsagnarferli í samráðsgátt stjórnvalda þar sem almenningi gafst kostur á að koma á framfæri athugasemdum við drögin. Enn fremur voru áform um gerð frumvarpsins kynnt öðrum ráðuneytum.

(Í vinnslu)

6. Mat á áhrifum.

Efni frumvarpsins snertir fyrst og fremst launamenn og sjálfstætt starfandi einstaklinga sem sækja um atvinnuleysistryggingar á grundvelli laga um atvinnuleysistryggingar. Auk þess snertir frumvarpið Vinnumálastofnun sem fer með framkvæmd laganna.

Ekki verður séð að þær breytingar sem frumvarpið felur í sér muni hafa mismunandi áhrif á stöðu kynjanna á vinnumarkaði þar sem þeim er ætlað að gilda um alla sem sækja um atvinnuleysisbætur, bæði launamenn og sjálfstætt starfandi einstaklinga, óháð kyni. Þó má ætla að fyrirhugaðar breytingar muni hafa almennt meiri áhrif á karla en samkvæmt upplýsingum frá Vinnumálastofnun eru fleiri karlar en konur skráðir án atvinnu hjá stofnuninni. Í því sambandi má nefna að í janúar árið 2020 voru að jafnaði 8.808 einstaklingar skráðir án atvinnu hjá stofnuninni, þar af 5.103 karlar og 3.705 konur. Skráð atvinnuleysi meðal karla var á sama tímabili að jafnaði 5,0% en 4,6% á meðal kvenna. Þá hefur það áhrif að atvinnuþátttaka karla á íslenskum vinnumarkaði er hærri en kvenna og því eru karlar hlutfallslega fleiri en konur á vinnumarkaði. Þar sem þeim breytingum sem frumvarpið mælir fyrir um er ætlað að gera stjórnsýslu og framkvæmd laganna skilvirkari en nú er má ætla að áhrifin verði jákvæð fyrir bæði kynin.

Ekki þykir fyrir séð að efni frumvarpsins muni hafa áhrif á fjárhag ríkissjóðs, svo sem rekstraráhrif eða áhrif á efnahagsreikning ríkisins, verði frumvarpið óbreytt að lögum.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í 1. mgr. 9. gr. laganna er kveðið á um að launamönnum og sjálfstætt starfandi einstaklingum sé heimilt að sækja um atvinnuleysisbætur til Vinnumálastofnunar þegar þeir verða atvinnulausir. Jafnframt kemur fram að umsóknin skuli vera skrifleg á þar til gerðum eyðublöðum og henni skuli meðal annars fylgja vottorð fyrrverandi vinnuveitanda, staðfesting um stöðvun rekstrar og önnur nauðsynleg gögn að mati Vinnumálastofnunar. Þá er kveðið á um að í umsókn skuli koma fram allar þær upplýsingar er varða vinnufærni umsækjanda og skulu upplýsingarnar rökstuddar fullnægjandi gögnum. Hér er lagt til að gerð verði breyting 1. mgr. 9. gr. laganna til samræmis við þær breytingar sem lagt er til að gerðar verði á 16. gr. laganna, sbr. 3. gr. frumvarpsins, þess efnis að áskilnaður um að launamanni beri að láta vottorð fyrrverandi vinnuveitenda fylgja með umsókn um atvinnuleysisbætur verði felldur brott. Þó er gert ráð fyrir að Vinnumálastofnun verði heimilt að óska eftir slíku vottorði til að staðreyna upplýsingar sem fram koma í umsókn launamanns um atvinnuleysisbætur, telji stofnunin þörf á því, sbr. 3. gr. frumvarpsins. Um nánari skýringar vísast til skýringa með 3. gr frumvarpsins.

Í 4. mgr. 9. gr. laga um atvinnuleysistryggingar er kveðið á um að skattyfirvöld, Tryggingastofnun ríkisins, sjúkratryggingastofnunin, Innheimtustofnun sveitarfélaga, hlutaðeigandi atvinnurekendur, hlutaðeigandi lífeyrissjóðir, hlutaðeigandi stéttarfélög, félög og heildarsamtök stéttarfélaga sem reka sjúkra- eða styrktarsjóði fyrir launafólk á innlendum vinnumarkaði, Fangelsismálastofnun, töllyfirvöld, eftirlitsfulltrúar samtaka aðila vinnumarkaðarins, sbr. lög nr. 42/2010, um vinnustaðaskírteini og eftirlit á vinnustöðum, Vegagerðin, Lánasjóður íslenskra námsmanna, viðurkenndar menntastofnanir innan hins almenna menntakerfis og skólar á háskólastigi skuli láta Vinnumálastofnun í té upplýsingar sem nauðsynlegar eru við framkvæmd laganna. Hér er lagt til að lögreglu verði jafnframt skylt að láta Vinnumálastofnun í té þær upplýsingar sem stofnunin telur nauðsynlegar við framkvæmd laganna. Er þetta lagt til þar sem ætla má að upplýsingar sem lögregla getur búið yfir geti verið nauðsynlegar svo Vinnumálastofnun sé unnt að hafa virkt eftirlit með greiðslum atvinnuleysisbóta. Þykir því mikilvægt að skýrt sé kveðið á um í lögnum að lögregla skuli láta Vinnumálastofnun í té nauðsynlegar upplýsingar svo stofnunin geti sinnt hlutverki sínu samkvæmt lögnum.

Um 2. gr.

Í 1. mgr. 13. gr. laganna er kveðið á um að launamaður í skilningi laganna þurfi meðal annars að vera búsettur og staddur á Íslandi til að eiga rétt til atvinnuleysistrygginga. Hér er lagt til að skráning lögheimilis á Íslandi verði einnig gert að almennu skilyrði fyrir greiðslu atvinnuleysisbóta til launamanna.

Með þessari breytingu er brugðist við úrskurði úrskurðarnefndar velferðarmála frá 22. júní 2017 í máli númer 173/2017 þar sem úrskurðarnefndin felldi úr gildi ákvörðun Vinnumálastofnunar um synjun á greiðslum atvinnuleysisbóta til einstaklings sem var með skráð lögheimili í erlendu ríki. Að mati úrskurðarnefndarinnar bar Vinnumálastofnun að meta búsetu umsækjanda óháð opinberri skráningu á lögheimili hans enda hefði stofnunin ekki heimildir til annars samkvæmt gildandi lögum um atvinnuleysistryggingar. Hefur þessi túlkun leitt til þess að Vinnumálastofnun hefur borið að greiða atvinnuleysisbætur til atvinnuleitanda sem hefur skráð lögheimili sitt erlendis.

Skráning lögheimils samkvæmt lögum nr. 80/2018, um lögheimili og aðsetur, felur í sér tiltekna tilhögun opinberrar skráningar á búsetu sem getur veitt einstaklingi ýmis réttindi. Sá

sem er með skráð lögheimili í erlendu ríki kann að eiga rétt til atvinnuleysistrygginga í því landi þar sem lögheimili er skráð eða annars konar greiðslum vegna atvinnumissis í gegnum önnur tryggingarkerfi þar í landi. Heimildir Vinnumálastofnunar til að afla upplýsinga um stöðu eða tekjur atvinnuleitenda ná aftur á móti ekki til tryggingakerfa eða skattfyrvalda í erlendum ríkjum. Framkvæmd laganna hefur jafnframt sýnt að oft reynist erfitt fyrir Vinnumálastofnun að afla gagna um hvar einstaklingur er í raun búsettur þegar hann sækir um atvinnuleysisbætur á Íslandi. Með því að gera það að almennu skilyrði fyrir greiðslum atvinnuleysistrygginga að umsækjandi sé með skráð lögheimil á Íslandi er meðal annars komið í veg fyrir að atvinnuleitandi fái samtímis greiddar atvinnuleysisbætur úr tveimur mismunandi og ósamrýmanlegum tryggingakerfum í fleiri en einu ríki.

Þá er lögð til breyting á f-lið 1. mgr. 13. gr. laganna til samræmis við þær breytingar sem 1. og 3. gr. frumvarpsins gera ráð fyrir hvað varðar vottorð vinnuveitenda. Um nánari skýringar vísast til skýringa með 1. og 3. gr. frumvarpsins.

Um 3. gr.

Hér er lagt til að í stað gildandi 16. gr. laganna um vottorð fyrrverandi vinnuveitanda, komi ný grein sem lítur að umsókn launamanns um atvinnuleysisbætur og varðar upplýsingar í tengslum við umsókn um atvinnuleysisbætur.

Samkvæmt núgildandi lögum er launamanni skylt að leggja fram vottorð frá fyrrverandi vinnuveitenda er hann sækir um atvinnuleysisbætur. Í vottorðinu, sem skal vera skriflegt og á þar til gerðu eyðublaði, á að koma fram starfstími hjá vinnuveitenda, ásamt starfshlutfalli viðkomandi launamanns. Þar skal einnig tilgreina ástæður þess að launamaður hætti störfum hjá vinnuveitenda, hvort hann hafi tekið út orlof sitt við slit á ráðningasamningi og hvernig greiðslum vegna starfsloka hafi verið háttað.

Með frumvarpinu er gert ráð fyrir að dregið verði úr vægi vottorða vinnuveitenda þegar kemur að því að ákvarða rétt einstaklinga innan atvinnuleysistryggingakerfisins. Í stað þess verði launamanni sjálfum gert skylt að veita þær upplýsingar sem hingað til hafa komið fram í vottorði vinnuveitenda þegar launamaður sækir um atvinnuleysisbætur. Þykir þessi breyting nauðsynleg til að flýta fyrir afgreiðslu umsókna um atvinnuleysisbætur en algengt er að afgreiðsla á umsóknum tefjist sökum þess að það dregst að fá útgefið vottorð frá fyrrum vinnuveitanda. Þykir því hentugra fyrirkomulag að launamanni sé gert að koma þessum atriðum á framfæri við Vinnumálastofnun í umsókn sinni. Jafnframt er gert ráð fyrir að Vinnumálastofnun geti óskað eftir vottorði vinnuveitanda telji hún þörf á því að staðreyna þær upplýsingar sem fram koma í umsókn launamanns um atvinnuleysistryggingar. Um nánari skýringar vísast til skýringa með 1. gr. frumvarpsins.

Þá er gert ráð fyrir að Vinnumálastofnun verði áfram heimilt að óska eftir frekari upplýsingum frá skattfyrvöldum til að staðreyna þær upplýsingar sem fram koma í umsókn eða samkvæmt vottorði.

Um 4. gr.

Í 1. mgr. 18. gr. laganna er kveðið á um að sjálfstætt starfandi einstaklingur í skilningi laganna þurfi meðal annars að vera búsettur og staddur á Íslandi til að eiga rétt til atvinnuleysistrygginga. Hér er lagt til að skráning lögheimilis á Íslandi verði einnig gert að almennu skilyrði fyrir greiðslu atvinnuleysisbóta til sjálfstætt starfandi einstaklinga.

Í ljósi framangreinds er lagt til að bætt verði við í c-lið 1. mgr. 18. gr. laganna skilyrði um að sjálfstætt starfandi einstaklingur sé með skráð lögheimili á Íslandi þegar hann sækir um

atvinnuleysisbætur og er þar átt við skráð lögheimili í samræmi við lög nr. 80/2018 um lögheimili og aðsetur. Um nánari skýringar vísast til skýringa með 2. gr. frumvarpsins.

Um 5. gr.

Hér er lagt til að gerð verði breyting á 4. mgr. 57. gr. laganna í samræmi við breytingar sem gerðar voru á lögum um atvinnuleysisstryggingar með breytingarlögum nr. 134/2009 og 153/2010. Með þeim lögum voru gerðar breytingar á 59. gr. laganna þar sem kveðið er á um viðurlög við að láta hjá líða að veita upplýsingar eða að tilkynna um breytingar á högum.

Við setningu laga nr. 54/2006 voru viðurlög samkvæmt 59. gr. bundin við þá háttsemi að veita Vinnumálastofnun vísvitandi rangar upplýsingar eða láta vísvitandi hjá líða að veita stofnuninni upplýsingar. Með áður nefndum breytingarlögum var orðlagi ákvæðins breytt og orðið „vísvitandi“ fellt út. Hins vegar fórst fyrir að gera sambærilegar breytingar á orðalagi lokamálsliðar 4. mgr. 57. gr. og því varð ákveðið misræmi á milli 57. gr. og 59. gr. laganna.

Umboðsmaður Alþingis vakti upphaflega athygli á framangreindu ósamræmi í lögum um atvinnuleysisstryggingar og er hér verið að bregðast við ábendingum umboðsmanns hvað þetta varðar.

Um 6. gr.

Sú breyting sem hér er lögð til er til samræmis við þær breytingar á lögnum sem mælt er fyrir um í 7. gr. og 8. gr. frumvarpsins og vísast til skýringa með þeim greinum.

Um 7. gr.

Hér er lagt til að við lögin bætist nýtt ákvæði, 59. gr. a, þar sem kveðið verði á um viðurlög þegar hinn tryggði verður uppvís að því að starfa á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum á grundvelli laganna og hefur ekki tilkynnt til Vinnumálastofnunar um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. laganna eða um að atvinnuleit hans sé hætt skv. 10. gr. laganna.

Er þetta meðal annars lagt til í ljósi dóms Héraðsdóms Reykjavíkur frá 15. mars 2016, í máli nr. E 2547/2015 en í málinu var deilt um heimildir Vinnumálastofnunar til að beita viðurlögum á grundvelli 60. gr. laganna. Í málinu taldi Vinnumálastofnun sannað að tryggður aðili hefði, án þess að tilkynna það til stofnunarinnar, starfað á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann hefði fengið greiddar atvinnuleysisbætur. Að mati Vinnumálastofnunar hafði hann þar með brotið gegn 2. málsl. 60. gr. laga um atvinnuleysisstryggingar. Í kjölfarið tók stofnunin ákvörðun á grundvelli 60. gr. laganna um að stöðva greiðslur atvinnuleysisbóta til viðkomandi og um að hann skyldi ekki eiga rétt til greiðslna úr atvinnuleysisstryggingasjóði fyrir en hann hefði starfað í a.m.k. tólf mánuði á innlendum vinnumarkaði. Þá var aðilanum gert að endurgreiða ofgreiddar atvinnuleysisbætur skv. 39. gr. laganna. Var ákvörðun Vinnumálastofnunar síðar staðfest af þáverandi úrskurðarnefnd atvinnuleysisstrygginga og vinnumarkaðsaðgerða, með úrskurði hinn 7. maí 2013, í máli nr. 81/2012.

Samkvæmt 1. málsl. 1. mgr. 60. gr. laganna er skýrt kveðið á um að þegar hinn tryggði hefur vísvitandi látið hjá líða að tilkynna Vinnumálastofnun um þær breytingar sem orðið hafa á högum hans á því tímabili sem hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða hann sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögnum eða í þeim tilvikum þegar hann hefur veitt vísvitandi rangar upplýsingar sem leiða til þess að hann telst ranglega tryggður að fullu eða að hluta samkvæmt lögnum skuli hann ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrir en hann hefur starfað a.m.k. tólf mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur. Í 2. málsl. 1. mgr. 60. gr. er kveðið á um að hið sama gildi um þann sem

starfað hefur á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögnum og hefur ekki tilkynnt til Vinnumálastofnunar um að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. laganna eða um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a laganna.

Í fyrrnefndu máli héraðsdóms Reykjavíkur var deilt um hvort túlka bæri 2. málsl. 60. gr. laganna sem svo að með orðunum „Hið sama gildir“ væri einungis vísað til þeirra viðurlaga sem upp væru talin í 1. málsl. ákvæðisins eða hvort einnig væri vísað til þess að sanna þyrfti að hinn tryggði hefði vísvitandi starfað á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann hafi fengið greiddar atvinnuleysisbætur eða sætt biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögnum og hefði vísvitandi ekki tilkynnt til Vinnumálastofnunar um að atvinnuleit hafi verið hætt skv. 10. gr. laganna eða um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a laganna. Í dómi héraðsdóms er tekið fram að horfa verði til samhengis ákvæðisins við 59. gr. laganna, sbr. 22. gr. laga nr. 134/2009 um breytingu á lögum nr. 54. 2006, um atvinnuleysistryggingar, og lögum nr. 95/2000, um fæðingar og foreldraorlof, með síðari breytingum, þar sem kveðið er á um viðurlög vegna tilvika þegar atvinnuleitandi hefur látið hjá líða að veita upplýsingar eða látið hjá líða að tilkynna um breytingar á högum sínum sem geta haft áhrif á rétt hans samkvæmt lögnum. Að mati dómsins sé ljóst að sú háttsemi sem lýst sé í þeirri grein geti einnig fallið undir verknaðarlýsingu 2. málsl. 60. gr. laganna. Þá taldi dómurinn að miðað við forsögu 2. málsl. 60. gr. skýringa í lögskýringagögnum og samhengis ákvæðisins við 59. gr. laganna, svo og önnur ákvæði laganna, að ekki væri ótvírætt hægt að skýra orðalag ákvæðisins á þá leið að það fæli í sér hreina hlutlæga ábyrgð atvinnuleitanda þegar um væri að ræða brot sem féllu undir 2. málsl. 60. gr. Því yrði að miðað við að í verknaðarlýsingu 2. málsl. 60. gr. fælist krafa um að atvinnuleitandi hafi ætlað að afla sér atvinnuleysisbóta með sviksamlegum hætti. Var ákvörðun Vinnumálastofnunar og þáverandi úrskurðarnefndar atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða því felld úr gildi í dómi héraðsdóms.

Samkvæmt framangreindum dómi héraðsdóms Reykjavíkur er Vinnumálastofnun ekki heimilt að beita 60. gr. laga um atvinnuleysistryggingar nema stofnunin geti sannað að einstaklingur hafi vísvitandi fengið greiddar atvinnuleysisbætur á sama tíma og hann starfaði á innlendum vinnumarkaði. Til að mæla skýrar fyrir um viðurlög við brotum, sem Vinnumálastofnun hafði fram að dómi héraðsdóms felld undir 2. málsl. 60. gr., er lagt til að bætt verði við lögum nýju ákvæði, 59. gr. a., þar sem kveðið verði skýrt á um að hver sá sem hefur verið skráður án atvinnu hjá Vinnumálastofnun í 30 daga eða lengur og verður uppvís að því að starfa á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fái greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögnum án þess að hafa tilkynnt Vinnumálastofnun um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. laganna eða um að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. laganna skuli ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrir en hann hefur starfað a.m.k. 6 mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur. Rétt þykir að ákvæðið gildi einungis um viðurlög vegna brota sem framin eru þegar tryggður aðili hefur verið skráður án atvinnu hjá Vinnumálastofnun í 30 daga eða lengur enda verður að vera tryggt að þeir sem skráðir eru án atvinnu hjá stofnuninni hafi verið upplýsir með fullnægjandi hætti um þau viðurlög sem ákvæðið gerir ráð fyrir. Hafi hinn tryggði hins vegar verið skráður án atvinnu skemur en 30 daga er gert ráð fyrir að 59. gr. gildi. Þá er gert ráð fyrir að hafi hinn tryggði brotið gegn ákvæðinu skuli honum verða gert að endurgreiða ofgreiddar atvinnuleysisbætur í samræmi við 39. gr. laganna.

Um 8. gr.

Í 2. másl. 60. gr. laganna er kveðið á sá sem starfar á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögum þessum án þess að hafa tilkynnt Vinnumálastofnun um að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. laganna eða um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. laganna skuli ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrir en hann hefur starfað a.m.k. tólf mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur. Skal honum jafnframt verða gert að endurgreiða ofgreiddar atvinnuleysisbætur skv. 39. gr. laganna. Hér er lagt til að fyrrnefndur 2. másl. 60. gr. laganna verði felldur brott úr lögum. Er það lagt til í ljósi þess að í 7. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að við lögin bætist nýtt ákvæði, 59. gr. a, þar sem kveðið verði á um að sá sem verður uppvís að því að starfa á innlendum vinnumarkaði á sama tíma og hann fær greiddar atvinnuleysisbætur eða sætir biðtíma eða viðurlögum samkvæmt lögum þessum án þess að hafa tilkynnt Vinnumálastofnun um tilfallandi vinnu skv. 35. gr. a. laganna eða að atvinnuleit sé hætt skv. 10. gr. laganna skuli ekki eiga rétt á greiðslu atvinnuleysisbóta fyrir en hann hefur starfað a.m.k. 6 mánuði á innlendum vinnumarkaði áður en hann sækir aftur um atvinnuleysisbætur. Um nánari skýringar vísast til skýringa með 7. gr. frumvarpsins.

Um 9. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.